

КОБЗАР СИЛЕНКО:
СИН СИЛИ,
ЯКА ДАЕ ВІРУ

4

РІЗДВО:
СВЯТКУВАННЯ
ПО-КОЗАЦЬКИ

6

ПРИГОДИ ПАНЦЕР-
НИКА «ЗАПОРОЗЬКА
СІЧ»

7

Козацькому роду нема переводу!

Козацький край

Ціна - 2 грн.

№23 (42)

27 грудня 2012 р.

2013

з новим роком

Україно!

НА ХОРТИЦІ СТВОРЯТЬ ПЕРШИЙ В УКРАЇНІ МУЗЕЙ СУДНОПЛАВСТВА

Археологи національного заповідника за два десятки років назирали у Дніпрі стільки ексклюзивних експонатів, що вони просто не вміщуються в ангар для двох великих літаків. Крім того, переконані фахівці, все це багатство зацікавить іноземних науковців та туристів, адже деякі човни не мають аналогів у світі.

Ідею створення музею судноплавства у Запоріжжі виношують ще з дев'яностих років, коли археологи Національного заповідника "Хортиця" активно розпочали діставати раритети з дніпровського дна. Перші експедиції показали, що у Дніпрі лежить ціла історія України. Лише у акваторії Хортиці у 18 столітті був цілий військовий флот, який боронив південні кордони Російської імперії, до складу якої входила тоді частина України.

За п'ятнадцять років підводники виявили 5 стародавніх кораблів. Серед них Козацька чайка і Бригантина, які майже на 70 відсотків готові до виставлення у музеї. Все це абсолютно ексклюзивні експонати, кажуть фахівці.

Крім того поблизу Хортици все ще чекають свого часу щонайменше 3 судна Дніпровської флотилії та близько п'яти часів епохи бронзи. Очевидно, наголошують фахівці, Хортиця була своєрідним центром судноплавства і багато цікавинок ще попереду.

Але є і інша сторона медалі. Фінансування на підняття та консервацію цих кораблів з державного бюджету практично не виділяється. Так, лише Бригантину було доведено до майже 70-відсоткової готовності завдяки втручанню волонтерів.

Робота триває і сьогодні лише завдяки ентузіазму 7 археологів та кількох волонтерів. Але підводні артефакти з часом руйнуються, а підняття лише однієї Бригантини коштувало близько 100 тисяч доларів.

Але попри це на Хортици не полишають надії. Побудова музею судноплавства внесена до Генерального плану розвитку Національного заповідника. За проектом це будівля у вигляді восьмикутної зірки. У кожному куті — судно. За попередніми розрахунками на це потрібно 15 мільйонів гривень. Генеральний директор Національного заповідника "Хортиця" Максим Остапенко покладає великі надії на проект. Це буде надкусаний музей, аналогів якому немає в Україні, каже він.

Упродовж року Хортици

відвідує понад 250 тисяч туристів. Після створення музею судноплавства очікується збільшення туристичного потоку втричі. Попит на це є, говорять фахівці. Тут бувають люди із найвіддаленіших куточків світу. Останні знахідки поблизу Хортици підтверджують важливість створення такого музею. Археологи кажуть, що бурене минуле України готує багато сюрпризів у майбутньому.

Радіо Свобода

У шполянській церкві іконостас викують з металу

У центрі Шполи на Черкащині біля пам'ятника жертвам Голодомору зводиться нова церква. Двоє майстрів, художник Ярослав Андрійченко та коваль Володимир Нанаєв задумали зробити в ній іконостас на понад 60 ікон, загальним розміром 5 на 5 метрів, викуваний із металу. Okрім того, кованими хочуть зробити і аналої, кіоти, престол...

Нині майстри збирають кошти на втілення задуманого.

Світлана КРАВЕЦЬ

Шполянські майстри вміють викувати з металу абсолютно все. Ці лицарські обладунки — теж їхній роботи...

Пам'ять В'ячеслава Чорновола нарешті належно вшанувала і його рідна Черкащина

Ігор АРТЕМЕНКО

24 грудня полум'яну борзеві за українську Незалежність В'ячеславові Чорноволу виповнилося 65 років. Хай запізніло, та ім'я творця Народного Руху України нарешті вшанувала і його рідна Черкащина.

13 грудня 2012 року у Черкасах "сталося чудо": через більш як 21 рік Незалежності України, після десяти розів невиконаних обіцянок зробити це, рішенням міськради нарешті переименовано вулицю імені німецького комуніста Фрідріха Енгельса. Віднині ця вулиця має ім'я на честь легендарного рухівця В'ячеслава Чорновола. Сором лише, що у обласному центрі Черкащини, звідкіля Чорновіл родом, це зробили тільки зараз — після близько двох десятків

інших міст і областей України!

Від імені всіх патріотів Черкас і України — широка вдячність тим 35 депутатам, які проголосували "ЗА" переименування, а двом комуністам, які голосували "протів" та соціалістові, який "воздержався"

— тільки "пламенний комуністический привіт"!

Окрім того, у Черкасах в обласному драмтеатрі пройшов вечір пам'яті Чорновола, в університеті — науково-практична конференція, присвячена його діяльності, у краєзнавчому музеї оновили експозицію...

А у селі Вільхівець на Звенигородщині минулого тижня зібралися гости з Тернопільщини, Івано-Франківщини та всієї Черкащини. Попередньо відвідавши батьківську хату-музей Чорновола у Єрках на Катеринопільщині, пошановувачі пам'яті В'ячеслава Максимовича відкрили музеї кімнату у Вільхівці. Тут навіть збереглася партя, за якою Чорновіл навчався... Сестра Чорновола, Валентина Максимівна подаравала школі зібрання його творів.

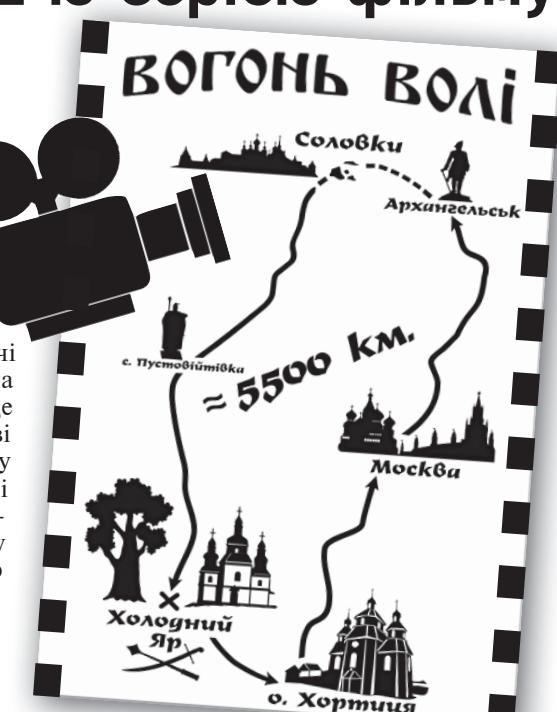
Завершено роботу над 2-ю серією фільму «Вогонь волі»

Петро ДОБРО

Вийшла нова серія фільму "Вогонь волі" про подорож на Соловки трьох журналістів, Олега Островського, Андрія Кравця і Володимира Гамалиці (редакторів газет "Козацький край", "Прес-Центр" і "ВЧ-Умань") та отця Василя Циріля.

Нагадаємо: подорож довжиною 5500 кілометрів здійснена шляхом заслання на Соловки (через Москву й Архангельськ) останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського. Учасники експедиції побували і на козацькій Хортиці та у Пустовійтівці — селі на Сумщині, де народився славний кошовий Вогонь свічі, запалено у церкві Петра Багатостражданого (Калнишевського) в Холодному Яру, провезли до Соловків і повернули назад. На острові посеред Білого моря, біля монастиря, де утримувався Калнишевський, посадили паросток дуба з Хортици, а в церкву у Холодному Яру з Соловків привезли камінь, який тепер вмонтовано у підлогу на місці, звідки священик звертався до прихожан...

Відео можна переглянути на сайті "Козацького краю" (www.cossackland.org.ua) та на "Ютубі".

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ — 89155

Адреса редакції:

вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74

E-mail: Cossack_land@i.ua

Газета віддрукована в ПП "Видавництво Республіка", м.Черкаси, вул.Вербовецького,1а. Тираж — 10 000 екз.

Замовлення № 1081

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №18773-7573ПР від 18.01.2012 р.

Головний редактор —
Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор — Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску — Петро ДОБРО
Голова редакційної ради —
Володимир МУЛЯВА
Засновник — Чигиринська ГО
"Вільне Козацтво Холодного Яру"

МИКОЛА БУЛАТЕЦЬКИЙ: «Я народився у Рік Змії. І у 2013-у я зроблю так, щоб в Україні було менше гадів...»

З інтерв'ю, записаного в Холодному Яру для «5 каналу» - з наяскравішим політиком року на Черкащині Миколою Булатецьким

«Народний депутат Микола Булатецький» – так називає себе Микола Іванович, коли з'являється на публіці. І попри те, що це вже третя перемога, отримати депутатський мандат йому так і не вдається. Безпідставні висновки ЦВК, невстановлені результати, брутальні дії влади – усе це говорить про одне: Україна якийсь час ще стоятиме на колінах. Але Микола Булатецький продовжує боротьбу, бо не хоче, щоб його народ жив у бідності – як матеріальний, так і духовний. Тому він і зараз шукає шляхи, як урятувати країну та пропонує свою програму дій. Зустрілися ми з Миколою Булатецьким у Холодному Яру, неподалік від дуба Максима Залізняка, вік якого понад тисячу років. Тож сама атмосфера цієї місцини спрямувала нашу бесіду у русло аналогій з історією, бо як відомо, її властиво повторюватися...

Чим для Вас є історія Холодного Яру?

Холодний яр – це історія заснування козацької держави. Тут у кожному селі жили гідні українці. Ті ж Хмельницький, Залізняк... Я намагаюся себе до когось з них «приміряти». Мені імпонує й мене надихає, що я теж можу й повинен бути подібним. Найбільше ж мене надихає доля невідомих людей. От, наприклад, холодноярці – вони не думали, що будуть відомими. Просто загинули, віддали своє життя за Україну. Вони є для мене героями. Я надихаюся подвигами й історіями подібних невідомих людей. Під час виборів на одній із дільниць я зустрів сім'ю... Старшою в цій родині була незряча жінка, її сказали: «Мамо, іде Микола Булатецький». Я зупинився, бо для мене було святою справою подякувати їй за підтримку. Я приспустився на коліна й почіував її. Увечері поздзвонив і сказав їй, що в нас все буде добре. Тоді ж ніхто не знав, що нас, черкашан, знову відправлять на перевибори. Уже втрете!

Говорять, що Ви гартуєте свідомість на козацький історій й маєте революційну натуру. Як Ви це сприймаєте?

Шлях крові – це найкоротший шлях, але це страшний вибір. Я не прагну до цього, тому шукаю мирне розв'язання проблеми життя знедоленого народу України. Не треба брати вила чи кулемети... Зараз я переповнений гнівом до всього злочинного й страшного, що опутало мою країну. І тому у мене немає страху. Нормальні, дорослі й думаючі чоловіки мають бути в гніві. У 1995 році загинула моя донька Настя. Вона була 14-річною дівчинкою, яка любила мене й вірила, що їй завжди буде безпечно. Протягом року я ходив до доньки на могилу. Тоді пообіцяв, що буду все робити, аби така доля не спіткала інші сім'ї. От це любов, яка породжує гнів. Якщо ми любимо жінку, а в нас забирають цю жінку, а якщо її гвалтують, то чим ми наповнюємося? Гнівом! Зараз гвалтують Україну. Я звертаюся до своїх колег, щоб підняти їх на боротьбу, але вони знаходять купу відмовок: у когось два сина і їх треба поставити на ноги, а в когось просто купа справ. І всі сподіваються, що Господь-Бог допоможе, а самі не готові піднятися з колін, наповнитися гнівом. Треба перестати боятися. Якщо Господь мені допоможе донести це розуміння до більшості українців, то нам вдастся змінити країну.

У чому найбільша проблема українців?

У тому, що ми за 20 років незалежності не спромоглися побудувати й виховати громадянське суспільство. Зараз я намагаюся своєї дією, інформацією мінятися світ і будувати громадянське суспільство. Найстрашніше явище нашої держави – це те, що влада гвалтує суспільство. Якби державна влада служила суспільству, кожен із нас мав би власну судибу, свій будинок, справу. А так – більшість людей живе за межею бідності. І від цього страшно. Мое рідне село силою змусили вступити до колгоспу. У 33-му році село майже вимерло. І коли говоримо про Голодомор – то значить «Москва винувата»? Не тільки Москва: винні раби, які своїх дітей душили і їли, але не повстали! Приходили в хату до одного, а інший

Яку програму дій Ви пропонуєте переселенцям?

Для прикладу беремо Олійника. Він щодня має об'їжджати всі села району. Поганими дорогами іздити ж не буде – тому обов'язково побудує нормальні. З ним повинна іздити челядь, всі мають підвозити хворих і бідних до районного центру. Щоб підсилити це, то до Олійника варто було б поселити Михайла Чечетова – він допоможе Володимиру фінансово й організаційно. Зубик, який купив два райони – Драбівський і Чорнобайський – поїде туди й зробить під

буну програму. Яценко, який керує тендерним комітетом, поїде на Уманський район. Новообраний депутат, герой України Генадій Бобов має оселитися в Корсунському районі, при

тому з умовою висівати там 25 тисяч гектарів цукрового буряка й самому прополювати його. Тоді всі зрозуміють, який важкий селянський труд. Це даста змогу покрити дефіцит бюджету, переселенці побудують дороги, інвестують кошти у підсобні селянські фермерські господарства на пільгових умовах.

Ми з президентом зобов'яжемо кожного посадити в селі як мінімум 50 гектарів саду – це буде робота, наповнення українського ринку фруктами. У економічному плані забезпечити мікрокредитування фермерів, а також тих, хто займається підприємництвом, присадибними ділянками. Така програма вирішує питання не тільки бюджету, а й територіального розвитку країни. Грунтовано, детально і головне ефективно програму «Крайна» та кодекс «Система Булатецького» представлю протягом січня – лютого 2013 року – в мій Рік Змії...

Як сьогодні можна підняти добробут населення?

Я готовий показати, як сьогодні зробити сотні тисяч людей в Україні заможними за рахунок фермерської діяльності. Маю особистий досвід. До певного моменту мене вважали «ніщим». Було таке ставлення: «ну і що, що в нього, може, клепка в голові і в суспільстві він щось важить, але ж «ніщий». І тоді я, десяток років тому просто орендував пай у своєму рідному селі. За 10 років разом зі своєю сім'єю підняв добробут, ми можемо розвиватися. Це сталося тоді, коли ми з любов'ю і відповідальністю навчилися вирощувати врожай з мінімальними затратами і з максимальною ефективністю. З огляду на це, я маю намір створити в Черкасах фермерський коледж, де не будуть виховувати агрономів, менеджерів, які управляють активами олігархів, а вчитимуть людей працею, розумом й ініціативою заробляти гроші для своєї родини. В Україні є майбутнє, і це – хороше майбутнє, якщо для нього попрацює кожен з нас!

мовчав, бо думав «мені минеться». Українці, на жаль, на мою оцінку, не є такою героїчною нацією. Так, частина суспільства піднімалася, боролася, гинула, але значна частина, як і сьогодні, сопливала, мовчала... мовчить... От пройшли вибори: фальсифікували... І фальсифікаторами не є люди, які приїхали з Росії чи ще звідкись – це люди, які живуть поряд з нами, їхні діти ходять в дитячі садки й школи разом з нашими. Ніби ж разом з нами люблять Україну, мову, поруч з нами піднімають на брудершафт чарку «Холодного яру», і жодного разу – в морду фальсифікатору, «вору», зраднику.

Як можна врятувати Україну, яка перебуває в черговій економічній кризі?

Сьогодні існує проблема дефіциту бюджетів. Свій план вирішення цієї проблеми пояснює на прикладі Черкащини. З цього краю вийшло багато людей, які нечесним шляхом заробили великі гроші. Таких людей потрібно негайно переселити на Черкащину – в окремі села, райони з правом безвізового тимчасового проживання на цих територіях. Наприклад, Володимира Олійника відправити в село Бузівка Жашківського району. Він зміг би ззакрити бюджетний дефіцит Жашківщини і вирішити цілу низку проблемних питань. Цю програму я б втілив, будучи на посаді голови адміністрації президента. Я заслуговую на це, тому що на виборах переміг групу Фірташа, Львовичі, Хорошковського – групу найбільшого впливу на президента.

**Розмову вели
Андрій ОХРИМОВИЧ та Інна ІЩУК**

«Шедрик»: різдвяний подарунок Україні від Олега Скрипки

12.12.2012 - в цю символічну дату «Волі Відоплясова» представили екранизоване святково-обрядове дійство під назвою «Шедрик». Саме в цей день за словами мудреців-пророків на Землі почалась нова епоха – так звана «Ера Водолія», яка нарешті принесе в наш бурхливий нестабільний світ злагоду, гармонію та щастя.

Потужним імпульсом до цих благодатних подій послужив ритуальний стародавній Вертеп – обряд Маланки, який з давніх давен проводиться в наших краях на Різдвяні свята. Поряд із традиційними персонажами Маланкою, царем Іродом, Козою, Янголом та Пащушками постають музиканти в образі мудрих Менестрелів-Волхвів, які несуть на землю добру звістку про те, що в небі та у серцях люді доброго запалюються нова зірка Віри, Надії та Любові.

Якими складними та яскравими були сюжети різдвяних вертепів (один з них був двічі екранизованим за версією Миколи Гоголя під назвою «Вечори на хуторі біля Диканьки», інший, за версією Олега Скрипки, був реалізований на той самий мотив, як відеоанімація), такою ж довгою й ретельною була робота над цією прекрасною народною піснею у стилі хореографічної різдвяної феєрії. Творчий та технологічний

процеси тривали майже рік і відбулися за унікальною новою технологією, яка тільки сягнула України. Зйомка велась високошвидкісними камерами «Фантом», для чого було задіяно майже все студійне світлове обладнання України (приблизно 400 тисяч кіловат). Дизайнером костюмів для героїв була запрошена Лілія Літковська – відома в світі майстриня одягу, режисером відеокліпу став Володимир Якименко, а ролі героїв вертепу разом із музикантами високохудожньо виконали майстри театру, сучасного балету та цирку.

Історична довідка: «Шедрик» (в англійській версії «Carol of the Bells») – найвідоміша в світі новорічна пісня. В основу твору покладена українська ще-

прем'єра твору. 1936 року співробітник радіо NBC Пітер Вільховський пише до «Шедрика» англійський текст і пісня отримує назву «Carol of the Bells». Сьогодні ця мелодія добре знана у всьому світі – оригінальні інтерпретації твору робили відомі рок-гурти «Barenaked Ladies» та «Savatage», власну версію цієї композиції записав Олег Скрипка, а переробка пісні у стилі «техно-данс» від DJ Demonix наразі стала культовою класикою електронного андеграунду. Також пісня звучала у популярних кінофільмах «Гаррі Поттер», «Сам удома» та мультиплікаційному серіалі «Південний парк».

«Майже сторіччя «Шедрик» подорожує світом у насправді фантастичній обробці геніального українського композитора і диригента Миколи Леоновича, – розповідає Олег Скрипка. – Проте, не слід забувати, що вік самої шедрівки може вже нарахувати біля тисячі років, і кожне покоління виконавців наповнює її енергією та пульсаціями свого часу. Сьогодні настала наша черга злагати безсмертний твір сучасними музичними вібраціями».

Переглянути нову відеороботу можна на каналах M1, A1, Star TV, MTV Україна та Music Box, а також на офіційному сайті гурту «ВВ», YouTube та соціальних мережах.

ТАРАС СИЛЕНКО: син Сили, що дає віру в українську перемогу...

Петро ДОБРО

У артистів – різна доля і характер різний... І поки Ірина Білик 21 грудня ховалася у бункері, очікуючи настання «кінця світу», кобзар Тарас Силенко у київському клубі «Культ Ра» заряджав енергією святкуючих День зимового сонцестояння.

Столичні ЗМІ, відгукуючись про цей концерт, називають Тараса не інакше як «кобзарем-чарівником» або «кобзарем-характерником». Таке вже враження від нього у тих, хто вперше слухає пісні майстра кобзарського цеху, бо не даремно ж він нащадок роду, сини якого – це сини Сили, від чого й прізвище пішло. Сили, що випромінює добро, бо Тарас світлий не тільки чубом і вусами – він надзвичайно світлий душою і помислами...

Його талант виплеканий не лише навчанням в студії при Національній капелі бандуристів і славетними педагогами Веретою і Мокренком. Тарасів спів і дивовижна гра на кобзі, коли невимовним чином переплітаються лірична туга і сталеві ноти бунтарського духу видається неймовірною реїнкарнацією тих кобзарів, чиї пісні колись піднімали у похід і веселили на відпочинку ще наших предків - козаків і гайдамаків...

2013 року виповниться вже цілих 20 років відтоді, як зовсім юний 20-річний Тарас Силенко став лауреатом першої вокальної та спеціальної премії на Міжнародному фестивалі культур Придунайського регіону, що проходив у румунському містечку Джурджу. Відтоді концерти й виступи за його участю були у Польщі, Росії, Чехії, Німеччині, Словаччині, Литві, Австрії, Латвії, Франції... А він найбільше любить співати десь у глухому селі на Кіровоградщині, у Вереміївці в козацькому хуторі над Дніпром чи у Холодному Яру – місцях напівзників, проте тих, які свято бережуть дух вольниці козацької – тієї, яка в усі часи була джерелом козацьких пісень...

29 грудня давньому другові редакції «Козацького краю», музею-етнографічного комплексу «Дикий хутір» та історичного клубу «Холодний Яр» виповнюється 40 років. Не в честь лише цього ювілею, а на честь самого Тараса Силенка, достойного щоденних вітань за одне лиш те, що народився й зріс такий на радість вільній Україні – наша щира шана! Хай нові поезії й музика стануть для тебе, друже, нескінченою «стрічкою на боїв до скоростріла» - кобзи, з якою «кулеметними чергами» пісень ти робиш рідшими ряди ворогів України, а серця патріотів звеселяєш сподіваннями на кращий день!

Тарас Силенко на «Дикому хуторі» у Холодному Яру. День Покрови, 2012 рік

Дикий хутір
 РЕСТОРАННО-ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС

Запрошуємо Вас відсвяткувати новорічні свята та корпоративи!

7 грудня 2012 р. – Вечорниці до дня Святої Катерини.
14 грудня 2012 р. – Вечорниці до дня Святого Андрія.
- 21 грудня 2012 р. – Вечорниці до дня Святого Миколая.
Із 22 грудня по 30 грудня 2012 р. – Новорічні корпоративи в українському стилі (щодня).
13 січня 2013 р. – Старий Новий рік (Свято Меланки та Василя).

Квитки за тел.: (0472) 566-911, (067) 238-47-57, (067) 442-79-64. Сайт: www.hutirbuda.com
Чигиринський район, с. Мельники, хутір Буда (біля дуба Максима Залізняка).

Передплатний індекс «Козацького краю»:
89155

Вартість передплати:
 * на 1 рік –
126 грн. 50 коп.
 * на 6 місяців –
63 грн. 25 коп.

“Я, СИН ЗЕМЛІ, ВСТАЮ ІЗ ПРАХУ”, або Портрет художника в інтер'єрі Української революції

Рецензія Василя Шкляра на висунуту на здобуття Національної премії ім. Тараса Шевченка книжку Романа Ковала “Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею”

Якби Роман Коваль написав лише одну книжку “Отамані Гайдамацького краю. 33 біографії”, уже цього було б достатньо, аби вважати його батьком цілої історико-літературної школи. Школи української честі та гідності – тих національних чеснот, які, власне, й стали рушійною силою Визвольної боротьби українців у 1917 – 1920-х роках. Однак Роман Коваль присвятив цьому історичному періоду ще стільки яскравих досліджень, що це дало підставу називати його і людиною-інститутом, й батьком-отаманом визвольної історіографії, і хранителем холодноярського вогню – символу нашої волі ще від Тараса. Ви тільки-но подивіться: широку маемо три-чотири книжки від Ковала, а в сукупності ці видання творять окремі серії (“Отамані XX століття”, “Українська воєнна мемуаристика”, “Видатні українці”), які становлять поважну бібліотеку Історичного клубу “Холодний Яр”.

Торік цю бібліотеку автор збагатив ще однією книгою-відкриттям – “Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею”. Сама назва свідчить, що це є життєпис воїна-митця, та чи багато говорить нам скромне ім’я героя? Більшості з нас – не говорите нічого. Це ім’я, як і тисячі інших, несправедливо забулося – загубилося в атрофованій пам’яті народу, який досі не має офіційного права на свою правдиву історію. Особливо там, де йдеться про борців за його волю. Про герой, чий серця горіли Україною. Михайло Гаврилко горів і згорів за Україну у прямому сенсі цього слова.

То ж він такий, цей воїн-митець, якому доля вділила 38 років земного шляху (1882 – 1920)? Селянський син із Полтавщини, обдарований хистом художника-скульптора, він упевнено пішов у широкий світ, який на початках ХХ сторіччя вже починав здригатися від глобальних катаclіzmів. Діставши серйозну мальарську науку від знаменитого Опанаса Сластиона в Миргородській художньо-промисловій школі, нащадок давнього козацького роду Михайло Гаврилко виразив до Санкт-Петербурга. Тут він навчався в Центральному рисувально-му училищі ім. барона Олександра Штігліца, але за вікном уже не спокійний 1905 рік – і Михайло організовує демонстрації та студентський страйк. Замість навчання дістає “вовчий білет”, арешти, поневірняня по в’язницях та конспіративних закутках. 1907 року з “тюрми народів” Михайло емігрує до Австро-Угорщини. Тут йому усміхається “європейська” доля. За підтримки Наталі Кобринської та митрополита Шептицького він здобуває освіту в Імператорській академії мистецтв у Кракові. Там-таки видає і свою єдину збірку віршів “На румовищах” – коштом Костя Паньківського. Але не поезія стала його покликанням. Митець українського “експресивного

реалізму” прагне досконалості у скульптурі і їде до Паризької стажуватися у Вільній художній академії “Гранд Шом’єр” Еміля Бурделя на Монпарнасі.

Думаю, що десь зоддалік Михайло там бачив і старенького на той час Родена, перед яким схиляв голову. Думаю, що його, Михайла, доля могла б скластися зовсім інакше, без тієї Голгофи, яка вже височіла на відстані кількох літ жертовної праці й боротьби. При найміні він легко міг би стати вільним художником європейського рівня. Про силу його таланту свідчить той факт, що на конкурсах на кращий пам’ятник Тарасові Шевченкові проект Михайла Гаврилка був найкращим. І це при тому, що участь у цьому змаганні брали скульптори з усієї Європи. На думку Юрія Липи, робота Гаврилка була “одним із найбільш монументальних проектів в українському різьбярстві”. Михайло вклав у цей

“дерзкому мазепенцю”, лютому ворогові не тільки Росії, а й “всего russkago”? – обурювалася чорно-сotennia газета “Києвлянин”.

Пам’ятник Тарасовій до його 100-річчя так і не звели, зате полтавський козак зміг оцінити свої сили у “європейському контексті”. Потрапивши до Паризька, цієї світової столиці мистецтва, він міг би пристосуватися до богоемного життя і пересидіти лихоліття, передчуття якого вже витало в повітрі. Міг би, якби не був... українцем. Творець Шевченкіані, він уже давно був запалений Тарасовим вогнем боротьби і сам обирає собі долю, а не вона його. Тому й не лукавив – передовсім із собою.

Перша світова війна принесла багато лиха й тривог, проте уярмленім народом

людей. Якщо говорити про світ український, то життєпис Михайла Гаврилка є надзвичайно широким відображенням нашої вітчизняної історії. З цього погляду вибір письменником достеменного героя віддається напроціду вдалим. Перед нами не просто яскрава постать могутнього характеру й чину, а виразник цілої епохи, герой, у долі якого переплелися найдраматичніші й найхарактерніші моменти Української революції. Михайло Гаврилко цікавий ще й тим, що він тісно пов’язав своє життя з двома українськими світами, які лежали під Австро-Угорською та Російською імперіями. Між цими світами так чи так завжди вібрали

якого мріяв написати повість ще Юрій Липа. З огляду на виняткову насиченість Михайлової життя драматичними пригодами, письменник вважав, що такий твір буде цікавішим “за не один західно-європейський динамічний роман”. Юрій Липа не встиг написати повість про Михайла Гаврилка.

Нині маємо книжку Романа Ковала, котрий не ставив собі завдання написати пригодницьку повість. Вірний своєму жанру, письменник створив масштабне документальне полотно про героя, що у вогненну добу згорів за Україну. Я переконаний, що така книжка про Михайла Гаврилка сьогодні навіть потрібніша, аніж пригодницька. Є речі, про які не варто оповідати на рівні фантазії, поки вони не осмислені докumentально. Нещодавно один читач звернувся до мене з проханням написати роман у жанрі альтернативної історії про те, якби могли розгромити із піддії, якби армія УНР перемогла більшовицьку Росію. Я відповів, що писати такі романи україням ще рано. Рано тому, що ми досі не опанували своєї правдивої історії. То як же ми можемо писати альтернативну? Альтернативу до чого?

А от на правдиві історичні книжки ми ще довго відчуватимемо спрагу. На такі, які пише Роман Коваль. Останнім часом, дякувати Богу, з’являється дедалі більше творів на історичну тематику, отих, що заповнюють так звані білі плями, але вони не перетинаються з “територією впливу” Ковала. І я знаю, чому. У центрі його болю не події, а людина. Людина, яка рухає історичними подіями, а не навпаки. Таким був і Михайло Гаврилко, котрий і стеком, і шаблею творив історію й славу свого народу. Із глибини історії, із праки цілковитого забуття письменник відновлює українського героя, щоб поставити його поруч із нами, живими. Для прикладу, для наслідування, для подальшої боротьби. Цього разу Коваль оживив і поставив поруч із нами Михайла Гаврилка. Дивіться, він повернувся!

“Я, син землі, встаю із праку”, – писав Гаврилко-язичник у поетичній збірці “На румовищах”, можливо, знаючи таємницу сенченцію давніх волхвів: “Хто постане із праку землі – той поведе за собою світ”. Якщо український світ хоче йти вперед, то йому тільки залишається правильно обрати своїх поводирів.

Спасибі за гарячу книжку, батьку-отаману! Хочеться вірити, що твій чин оцінить і Шевченківський комітет. Що не кажи, а він же не такий, як отой, що сто років тому оцінювали роботи на міжнародному конкурсі на кращий пам’ятник батькові Тарасові.

**Василь ШКЛЯР,
“Літературна
Україна”, №48 (5477),
13 грудня 2012 р.**

Михайло Гаврилко був митцем і воїном водночас. Повертаючи Україні його ім’я, Роман Коваль теж воює за волю нації...

проект усю свою душу – вдихнув у глину живу ідею пробудження України, що “проводить далі свій недокінчений історичний похід у чаювну країну грядущої слави”. Не традиційні кожух і захуру вкладав скульптор в образ Пророка, ним “убожествленного”, а його рвійне слово, що “паде, як стріла божого грому”, ведучи до бою країн синів України. Назву проекту Гаврилко теж дав промовисту й однозначну: “Або здобути, або живому не бути”. Своє захоплення динамікою скульптурної композиції висловив і Богдан Лепкій: “... Всі постati неначе йдуть”. До речі, такого пам’ятника Тарасові, яким замислив і спроектував Михайло Гаврилко, в Україні немає і досі.

Та чи могла ідея революційного українського пробудження припасти до душі членам комітету, серед яких були не лише московські підніжки, але й відверті україножері? Вони не відібрали жодного проекту. Та й взагалі – хіба можна ставити пам’ятник

вона подала й надію. Україні – також, ажake війни руйнують імперії. Повернувшись у Галичину, Михайло Гаврилко стає одним із засновників Спілки визволення України, організатором Українських січових стрільців, а згодом і Сірої дивізії Армії УНР. Він і сам був воїном – чотарем УСС. Та навіть коли поміняв стек на шаблю, у перервах між боями брав до рук олівець або знаходив підплатницу глину. А коли українська армія зазнала краху, Михайло Гаврилко пішов у по-встанці. Він повернувся на рідну Полтавщину, бо партизанска боротьба вимагає досконалого знання місцевості, де тобі кожен кущ за брата. І, схоже, узвів собі псевдо “Шевченко”. Так козак Михайло Гаврилко творив уже лісову шевченкіану. Його останні дні оповіті легендами. Червоні схопили героя в Полтаві. Я бачу гордий погляд цього бранця. Уявляю, скільки ненависті викликало у ворога його мужнє, непроникне обличчя. Вони не розстріляли Михайла, як інших. Вони спалили його живцем у печі локомотива.

Роман Коваль як письменник-історик завжди був зорієнтований на відомий постулат, що історія світу – це біографії великих

сил кровного поклику, і Гаврилко став уособленням цього взаємотяжіння, а відтак і передвісником Соборної Української Держави.

Ваги і масштабності книжці додає широке історичне тло, на якому автор розгортає шлях героя. Робить це Роман Коваль, як завжди, з глибоким розумінням історичних обставин, із зачлененням великого масиву архівних матеріалів, з ретельною скрупульозністю документаліста, який добре знає ціну і значення кожної деталі, відчуває її, сказати б, на юх. Тут ми знайдемо відразні картини з побуту полонених вояків-українців в австрійських таборах, як-от у Фрайштадті, де панували українська мова, освіта, друкувалися українські часописи, діяли церква, театр, художня майстерня, гуртки художньої самодіяльності, кооперативи, фотомайстерня “Світло”. Саме в австрійському полоні під впливом освічених патріотів тисячі холів-малоросів ставали свідомими українцями, які після таборового гарту рвалися до бою за Українську Народну Республіку.

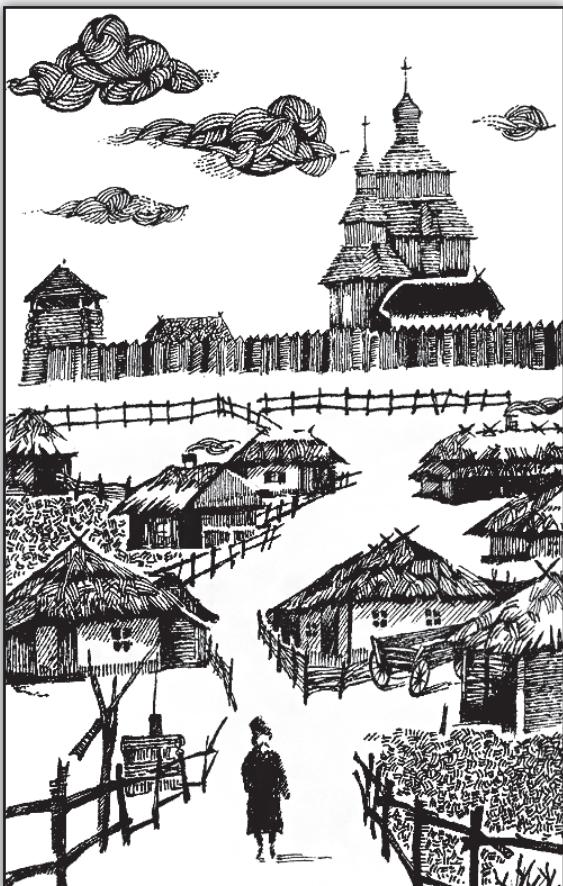
У вирі цих подій тут і там зустрічаємо цілу галерею відомих людей, українських громадських, політичних, військових діячів, митців, письменників, освітян, бандуристів, вояків – яскравих особистостей, котрі творили духовну і збройну потугу українства в час його Великого Пробудження. І в цьому епохальному вирі посів свій власний простір пасіонарний митець Михайло Гаврилко, про

Різдво: святкування по-козацьки

Петро ДОБРО

Козацька Україна семимильними кроками випереджала Московію у розвитку культури, освіти і розбудови війська. Коли ж примхлива доля кинула наш народ у ведмежі обійми “братнього” сусідського царська, придворні лакеї терміново кинулися переписувати історію по шаблону, де Росія в усьому мала виглядати старшою і мудрішою. Як показує нинішній час, залишатися сусідськими лакеями і гнобити власну історію в угоді чужинцям можна і не покидаючи межі України...

Яскравий тому приклад — оспівування й до сьогодні ролі Куликовської битви у визволенні Русі від ординського іга і повне замовчування битви на Синіх Водах. Детально писав про її роль хіба що лауреат Шевченківської премії, уродженець Хрестителевого Чорнобайського району Черкащини, а нині одесит Володимир Рутківський. А саме в цій битві, на півтора десятиліття раніше від Куликового поля, українсько-блорусько-литовсько-польське військо отримало вирішальну перемогу над ординцями, прогнавши ханських недобитків з більшої частини земель України, включно з Києвом. Битва на Синіх Водах відбулася 1362 року. І саме від того ж 1362 року вся Правобережна Україна, яка рівнялася на уклад життя

Речі Посполитої, а не Московії, відзначає настання Нового року по-європейськи, за юліанським календарем — з 1 січня. Тобто, цьому звичаю на українському Правобережжі нині вже 650 років, тоді як недовчені “історієзнавці” розповідають, що цим весь український народ “ощастилив” російський цар-тиран Петро Перший лише у 1700 році.

На Новий рік — похід у баню й карти, а на Різдво — бенкет і канонада

Не зважаючи на повеління Москви святкувати настання 1 січня “з маскарадами, вогненими потіхами і вітаннями одне одного”, Новий рік у козацькому краї зустрічали досить стримано. 31 грудня ввечері йшли до бані, щоб “зmitи проблеми року, що минає”, тісним колом друзів сиділи за столом, а потім зазвичай грали в карти при свічках. 1 січня зранку виїздили вітати козацьку старшину і знову досить скромно бенкетували.

Справжнім же святом було Різдво. Московські чиновники, які напомаджені й прикрашені гламурними париками

прибували до гетьманської столиці Батурина, були вражені потужним розмахом козацьких святкувань.

Ще зранку до резиденції гетьмана збиралася запрошена козацька старшина. Приносили подарунки — як на наш час, надзвичайно скромні: від екзотичних фруктів — до шовкових поясів і максимум годинників. Легкий обід, а потім — урочиста літургія в православному храмі. А вже ввечері, після появи на небі першої зорі — бенкет, та такий, коли на столі було все, що можна було знайти у садах, полях і морях усієї Європи, Азії та навіть Африки. Сурмачі, довбиші і кобзарі милювали вухо бенкетуючих музикою й піснями, а потім наставала черга розкішних салютів. Гармаші Генеральної артилерії не тільки влаштовували цілу симфонію з гарматної канонади, а й запалювали викладені з просякнутих порохом гнотів вензелі імен гетьмана і його найшанованіших гостей.

Так було в гетьманській столиці, та з козацьких часів найбільш пам'ятним лишілося Різдво 1675 року на Запорозькій Січі. Історія ця обросла легендами, час розмив імена її героїв-учасників, залишивши у повному близку слави лише ім'я кошового отамана Січі Івана Сірка, в часи отаманування якого стала ця славетна і незагненна історія...

Незвані гости-яничари полягли, вломившиесь на Січ у Різдвяну ніч

1674 рік був невдалим для кримського хана: весь рік ганяли його і всю його орду запорозькі козаки. Де ловили — там і тріпали так, що тирса сипалася. Кошовий Іван Сірко на всі сто відсотків віправдав ім'я, яке йому припіли самі ж татари й турки — Урус-шайтан. А шайтаном вони називали нечисту силу. Для ворогів Сірко був шайтаном, а для свого народу — справжнім захисником віри Христової і землі козацької...

Хитрий план, задуманий ханом кримчаків, мав допомогти йому поквитатися з козаками за всі їхні звітні над ордою. Що не вдавалося у чистому полі в чесному бою — виїшли наверстати темної ночі ударом у спину.

Хан замислив на-пасті на самої Січ - на Різдво. Мислив хи-тро: мороз дасть перейти по льоду до острівної козацької фортеці, а козаків там має бути мало, бо більшість з них на зиму розходитья по зимівни-ках або єде до родин по всій гетьманській Україні. Ті ж, хто залишиться, пла-нував хан — будуть

Вирушаючи з дому на Січ, молоді козаки отримували з материнських рук православні обереги — натільні хрестики, іконки Богородиці, Святого Миколая-чудотворця, Архістратига Михаїла... Вони оберігали козака в бою, а козак оберігав православну віру на Богом даній йому землі... Малюнок Сергія ОВЧАРЕНКА

п'яними, бо погуляють на честь свята. У похід на козаків виїхав з 40-тисячною татарською ордою і 15 тисячами яничар — відбірної гвардії турецького султана. Продумав наче все, не знав лише одного: на Різдво в Січі призначили перевибори кошового (забігаючи наперед, скажемо, що на цю посаду був знову переобраний Сірко). А перевибори зібрали на Січі усе козацтво, до того ж січовики були тверезими...

Зрадник вказав ординцям таємний вхід на Січ — хвіртку, через яку козаки ходили до Дніпра по воду. Орда вишикувалася напівколом навколо фортеці, а на січове подвір'я тихо, мов тіні прокралися всі 15 тисяч яничар. Вони вишикувалися тісними рядами, повністю забивши не тільки майдан перед козацькою церквою, а й проходи між усіма січовими куренями. Стovпилися, очікуючи наказу свого агійти на штурм — і місячне світло вже відблискувало на холодних лезах ятаганів, заготовлених для різанини...

Легенда розповідає, що тієї міті старому козакові, якого звали чи то Шевченко, чи Шевчик, насиліся, що його схопив за вуса нечистий, який випірнув з водоверті біля дніпровського порога. Прокинувся

козарлюга і побачив, що то його вус до шибки примерз. Хоч і шкода було, та довелося відрізати. Задно поглянув у вікно і побачив у місячному сиянні... шеренгу яничар. Перехрестився і коли ті не щезли, здійняв тривогу... Перший залп козацьких рушниць із Шевчикового куреня підняв на ноги всю Січ. Кожен курін ощентинився зброєю і кожна куля, випущена козаками пронизувала водночас по декілька чужинців, які стояли впритул один до одного. Січові гармати, розвернуті досередини з фортечних стін, перетворили на місиво тих заброд, якими був наповнений майдан перед церквою. А коли ошалені від страху яничари кинулися тікати, стовпившись між куренями, на вулицю услід за ними висипали козаки. Не кожен з них спросоння шапку на мороз вдягнути встиг, та шаблю захопити не забув ніхто...

Тієї ночі від козацьких куль і шабель полягло понад 13 тисяч яничар. Натомість козацькі втрати склали всього 50 загиблих і близько 70 поранених. Кажуть, дізналися від недобитків про загибель султанської гвардії, хан, який чекав, що яничари от-от відчинять перед ним парадні січові ворота, здійняв лице до місяця й завив, а потім розвернув коня і кинувся тікати разом з усією ордою...

Три дні потому витягували козаки з Січі замерзлі трупи яничарів і скидали їх у ополонки, вирубані на Дніпрі. Хтось жартував, що попливуть вони по Дніпру до Чорного моря — до своїх султана й хана. Забули, мабуть, що яничар турки набирали з малих хлопчаків, полонених в дитинстві — з України, Болгарії, Сербії, Боснії. Колись вони були нашими, та забули, чиого вони роду-племені...

Влітку того ж 1675 року 20-тисячне запорозьке військо Івана Сірка нанесло “візит вічливості” у відповідь — і стогнала кримська земля, розплатившись за набіг на Січ. Розлючений султан Мухамет Четвертий написав тоді козакам пихатого листа з вимогою скоритися перед Туреччиною. У листі сам себе називав “тінню Аллаха на землі”, “султаном султанів і государем государів”, “султаном і падишахом Білого і Чорного морів, Румелії, Анатолії, Карамані і багатьох інших земель”. А у відповіді, записаній січовим писарем під реєт запорожців, “височайшого” турка посилали якнайдалі, “величаючи” надутого від власної пихи правителя “турецким кухarem”, “ававilonським слюсарем”, “македонським колісником”, “єгипетським свинопасом”, “олександрійським козолупом”, “кам’янецьким катом” і “подільським злодіюкою”. Та то вже інша історія — та, яка продовжилася кровопролитними боями двох Чигиринських походів...

Малюнок Людмили ТАРАНЕНКО

“ЖОВТО-СИНІ ЗНАМЕНА ЗАТРІПОТИЛИ НА СТАНЦІЇ ЗНОВ...” НА СТАНЦІЇ ХРИСТИНІВКА...

Свій славнозвісний вірш Володимир Сосюра писав під враженням бою, у якому він сам брав участь. На поетові тоді був мундир гайдамаки військ УНР...

Життя Володимира Сосюри було сповнене авантюр — до того, мабуть, спонукала суміш крові, що текла в його жилах. Батько Володимира мав французьку дворянську кров, а мати — українську, єврейську, сербську, угорську і черкеську... Та коли Російську імперію розколола революція, 19-річний Володя став на захист молодої Української Народної Республіки, бо вважав себе стовідсотковим українцем — хай не по крові, але за покликом серця.

1918 року він став добровольцем петлюрівського Гайдамацького коша Слобідської України, сформованого в основному з жителів Донбасу. Цей факт визнавали навіть радянські джерела, зазначаючи, що пізніше поет "виправився і визнав свою помилку". Насправді ж, стверджують сучасні дослідники, Сосюра ніколи не вважав помилкою свою участь у збройній боротьбі за Україну. Більше того: коли був поранений в бою і потрапив у полон до червоних, то після втечі подався до Махна і навіть отримав від ватажка українських селян-анархістів золотий годинник — за виняткову мужність. Денікінська куля пройшла зовсім поряд із серцем поета... Потім знову був у військах УНР — у Третьому гайдамацькому полку отамана Волоха. Розповідають, що саме коштом цього отамана вийшла перша збірка Володи-

мира Сосюри — "Вірші на крові".

Одним із найбільш пам'ятних для Сосюри боїв став поєдинок з червоними за станцію Христинівка на Черкащині. Гайдамаки зіткнулися тут з добре озброєними матросами "Седмого совполка". На очах у юнака відбулася дуель гайдамацького і червоного бронепоїздів — він бачив гайдамак, яким позносило голови вибухом червоного снаряда, що потрапив прямо в дудо гармати українського бронепоїзда. Тут же, в Христинівці, до гайдамак приходили червоні парламентарі, які показували їм полоненого українця, що перешов на бік більшовиків і пропонували наслідувати його приклад. Та гайдамак Вітчизни не зрадили...

Цей бій на станції Христинівка Сосюра описав у своєму відомому вірші "Комсомолець": "Бій відлунав, жовто-сині знамена затріпогтили на станції знов. І до юрби полонених сам курінний підійшов..." Існує версія, що в оригіналі вірш називався "Гайдамака" і звучав дещо інакше: "Бій відлунав, і червоні знамена затріпогтили на станції знов. І до юрби полонених сам комісар підійшов..."

У 1920 році Сосюра потрапив у червоний полон. Від розстрілу врятувало те, що був тоді вже відомим в Україні поетом — молодь переповідала напал'ять його вірші. Вже наступного року він, підтримуваний відомими письменниками спілки ВАПЛІТЕ, видає другом збірку "Поезії" та

Такою залізничну станцію Христинівка у 1919 році побачив юний гайдамак війська УНР Володимир Сосюра

автобіографічну поему "Червона зима". Навчаючись на «робфаці» у Харкові, одружився з росіянкою, яка колись була політруком кавалерійського ескадрону червоних. Та невдовзі розлучився, бо не сприймав її «великодержавницький» шовінізм. Про це написав так:

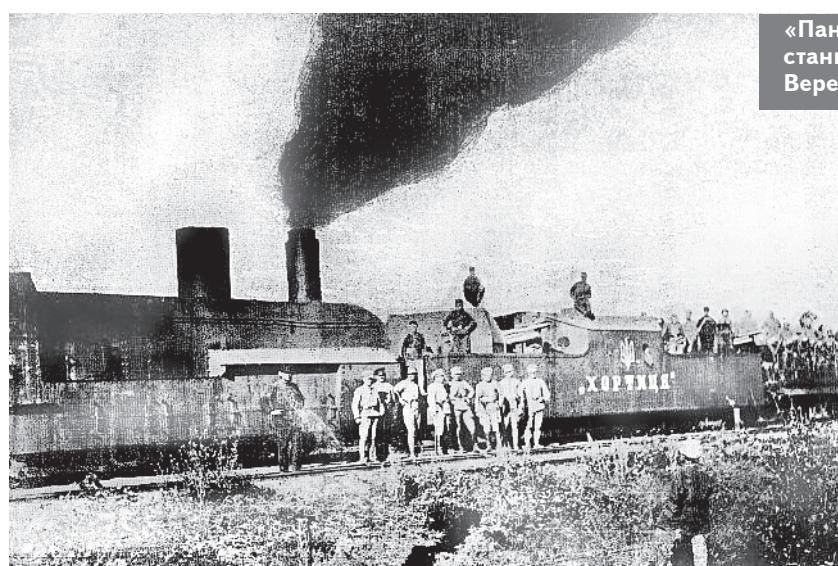
Ми з тобою зійшлися в маю, ще не знати я, що значить ідея. Ти таї тоді Україну мою не любила, сміялася з неї.

Молодий поет має славу донжуана і веселуна, та незабаром впадає у маніакально-депресивний стан і потрапляє до психіатричної лікарні. Кажуть, саме Сосюра став прообразом поета Івана Бездомного у знаменитому романі "Майстер та Маргарита" киянина Михайла Булгакова...

1934 року за Сосюрою встановлюється нагляд НКВС — його підозрюють в націоналістичних поглядах. Ше більше посилилися підозри після війни — у горах і лісах Західної України воювали проти більшовиків УПА, а Володимир Сосюра якраз пише вірш "Любіть Україну!" Сім'ю Сосюри починає "персонально опікуватися" Лазар Кағанович. 1949 року арештовують другу дружину поета, сам же він, все частіше хворюючи, залишається людиною з незламною воєю. Зразу ж після ХХ з'їзду КПРС, який "розвінчував культ Сталіна", пише поему "Розстріляне безсмертя" і автобіографічну повість "Третя рота". Полум'яне серце патріота України перестало битися в січні 1965 року...

Андрій КРАВЕЦЬ,
www.pres-centr.ck.ua

БРОНЕПОТЯГ, ЯКИЙ НАВОДИВ ЖАХ НА ВОРОГА

«Панцерник «Хортиця» на станції Тальне (Черкащина). Вересень 1919 року»

«Сагайдачний», «Воля»... Були се-ред них і трофейні, польські та російські, і зроблені в Україні — у Дрогобичі й Києві. Були справжні, зі сталевими стінами і потужними гарматами, а були й саморобні, які жартівники-фронтовики прозвали «солом'яними панцирками».

Панцерник «Хортиця»

пройшов шлях від «солом'яного» до одного з найгрізніших у війську УНР. Спочатку його наспіх склепали у

кам'янецьких майстернях і кинули на фронт. Йому личilo перше ім'я — «Запорозька Січ», бо стінки вагонів мав майже такі, як частокол давньої одніменної козацької фортеці — дерев'яні, зі скріплених докупів шпал, пофарбованих у сіро-зелене. Їх пробивала на-віть вдало випущена ворогом куля зі звичайної гвинтівки, не те що снаряд. Проте мав славу щасливчика — вціляли у нього рідко, бо низенький був...

У серпні 1919-го він по-вільно, але впевнено повз

через Вінниччину, пробиваючись через ворожі заслони, час від часу зупиняючись, щоб відновити пошкоджене залізничне полотно — на Христинівці. Потрапивши у Христинівці в оточенні, зумів не тільки з боєм прорватися з ворожого кільца, але й «підлататися» на станції Монастирище новеньким панцерним паротягом, відбитим у «червоних». Зовсім скоро отримали ще й два справжні панцирні вагони — цього разу вже від «білих». Ощетинившись чотирма тридюмовими гарматами і 14 кулеметами, український бронепотяг вирушив у нові бої. Скроєний

станції Тальне сучасної Черкащини. В успішних боях за Вапнярку, Рудницю і Попелюхи шрапнель снарядів і кулеметні черги з «Хортиці» сіяли паніку в рядах білогвардійців-денікінців, які прийшли в Україну, намагаючись повернути державу під крило «єднай і неділом» імперії. Не знати хоробрій екіпаж, що воювати йому залишалося вже не довго...

Наприкінці жовтня 1919-го довелося знову битися за Вапнярку, яку вчоргове захопили денікінці. В тяжкому бою загинуло шестеро козаків залоги панцерника, ще 12 були поранені — у тім числі двоє старшин. Серйозно ушкодженій ворожими снарядами паротяг вже не міг бути таким маневреним, як раніше, проте таки вийшов переможцем і виніс з бою уцілілих козаків свого екіпажу. Остання битва була під Проскурівом (сучасним Хмельницьким) — зранена «Хортиця» зійшла з ушкоджених рейок під укіс...

Світлана
КРАВЕЦЬ

Верхня публікація шпалти — передрук січневої статті 2009 року, зроблений з дозволу її автора, головного редактора видання «Прес-Центр» Андрія Кравця. «Козацький край» вирішив спробувати дослідити, який саме бронепотяг УНР брав участь у описаному бою за станцію Христинівка. Були вражені, коли дізналися, що тоді, у далекому 1919-у році, за Христинівку билися цілих три українські панцерники: «Запорозька Січ», «Великий Луг» і ще один, назва якого не дійшла до нашого часу у жодному з документів. Очевидно, саме той «безіменний» і горів на очах у Володимира Сосюри після прямого попадання більшовицького снаряда. Про його подальшу долю нічого не відомо — очевидно, він був остаточно знищений або захоплений ворогом у хрис-

тинівському бою. А «Запорозька Січ» і «Великий Луг», проріджаючи артилерійським вогнем шеренги наступаючих більшовиків, зуміли вирватися з оточення, після чого по-подальшу долю «Великого Лугу» знов-таки нічого не відомо, а «Запорозькі Січі» ще судилося славно повоювати під новим іменем — «Хортиця». Про цей панцерний залізничний потяг УНР — подальша наша розповідь...

Коли степи України палили у вогні війни за волю, молоде військо УНР мало близько трьох десятків бронепотягів. Називали їх українські вояки по-різному: від ніжно-романтичних «Гандзя» і «Люся» — до грізних «Помста», «Палій» і «Громобій». Та в більшості своїй панцерники мали імена патріотичні: «Вільна Україна», «Гайдамака», «Запорожець»,

з частини «Запорозької Січі», трофейних більшовицького панцерника «Седмий Сумський» і денікінського «ОВО-ч.3», бронепотяг «Хортиця» поєднав найкращі їхні якості. Саме таким — в усьому блиску справжнього броньованого монстра з реальним намальованим на бронестінці тризубом, «Хортиця» залишилася на єдиному фото, зробленому у вересні 1919 року на

І повіє огонь новий з Холодного яру...

т. Шевченко

2013

Січень				Лютий				Березень				Квітень				Травень				Червень									
пн	7	14	21	28	4	11	18	25	4	11	18	25	1	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24				
вт	1	8	15	22	29	5	12	19	26	5	12	19	26	2	9	16	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25			
ср	2	9	16	23	30	6	13	20	27	6	13	20	27	3	10	17	24		1	8	15	22	29	5	12	19	26		
чт	3	10	17	24	31	7	14	21	28	7	14	21	28	4	11	18	25		2	9	16	23	30	6	13	20	27		
пт	4	11	18	25	1	8	15	22	1	8	15	22	29	5	12	19	26		3	10	17	24	31	7	14	21	28		
сб	5	12	19	26	2	9	16	23	2	9	16	23	30	6	13	20	27		4	11	18	25	1	8	15	22	29		
нд	6	13	20	27	3	10	17	24	3	10	17	24	31	7	14	21	28		5	12	19	26	2	9	16	23	30		
Липень				Серпень				Вересень				Товтень				Листопад				Грудень									
пн	1	8	15	22	29	5	12	19	26	2	9	16	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25	2	9	16	23	30		
вт	2	9	16	23	30	6	13	20	27	3	10	17	24		1	8	15	22	29	5	12	19	26	3	10	17	24	31	
ср	3	10	17	24	31	7	14	21	28	4	11	18	25		2	9	16	23	30	6	13	20	27	4	11	18	25		
чт	4	11	18	25	1	8	15	22	29	5	12	19	26		3	10	17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26		
пт	5	12	19	26	2	9	16	23	30	6	13	20	27		4	11	18	25		1	8	15	22	29	2	9	16	23	
сб	6	13	20	27	3	10	17	24	31	7	14	21	28		5	12	19	26		2	9	16	23	30	1	7	14	21	28
нд	7	14	21	28	4	11	18	25		1	8	15	22	29	6	13	20	27		3	10	17	24		1	8	15	22	29